

NY BUDSJETTMODELL – ANBEFALINGER OG SPØRSMÅL

Bakgrunn

Styret har i flere møter det siste året diskutert utforming av ny budsjettmodell ved UiT Norges arktiske universitet, siste gang i møte 8.2.2024 (sak S1/24). Formålet med arbeidet har vært:

1. Ny budsjettmodell skal bidra til å realisere de ambisjoner og mål som er beskrevet i UiTs strategi *Eallju - Drivkraft i nord* og i utviklingsavtalen med Kunnskapsdepartementet
2. Modellen skal i stor grad speile den nasjonale modellen, men samtidig ivareta UiTs egenart og gi rom for nødvendig omstilling.

Institusjonene får med endringene i det nasjonale finansieringssystemet et større ansvar for selv å vurdere hvordan midlene bør fordeles internt ved institusjonen (Prop 1. S (2023-2024), side 295). Tildelte midler er ikke bundet opp til fakultet eller studieprogram, men er en samlet inntektsramme som universitetsstyret skal vurdere hvordan best kan benyttes for å nå målene som er satt for sektoren og for den enkelte institusjon (jf. Utviklingsavtalen mellom KD og UiT). Finansering av virksomheten skjer gjennom en kombinasjon av rammefinansiering og direktetildeling i de årlige budsjettvedtakene, og følges av mål og resultatkrav i årlige rapporteringer.

I mandatet for arbeidet med revisjon av budsjettmodellen er det fastsatt at modellen skal:

- ivareta prinsipper for god virksomhetsstyring, spesielt kobling mellom strategi, planer og budsjett
- inneha elementer av rammefinansiering, og at hensiktsmessigheten av dette vurderes
- inneha mekanismer for å sikre tilstrekkelig midler til å ivareta drift, nødvendig infrastruktur, omstilling og strategiske prioriteringer
- inneha mekanismer for omfordeling av studieplasser
- inneha mekanismer som understøtter en styrking av eksternøkonomien, og
- modellen må ivareta andre anbefalinger gitt i prosjektet Styrking av økonomistyringen ved UiT

Forslaget til ny modell skal ivareta disse føringene.

Styret vedtok i sak S- 1/24 grunnmodellen som legges til grunn for videre utforming av UiTs interne modell for fordeling av bevilgningen fra Kunnskapsdepartementet (KD). Grunnmodellen har følgende tre hovedkomponenter;

- Særskilte og øremerkede midler
- Resultatmidler
- Basis

I vedtaket i sak S 1/24 ble rektors anbefalinger slik de kom frem i sakens vedlegg 3 – *Grunnlag for utforming av ny budsjettmodell*, vedtatt av styret. Disse er oppsummert som et vedlegg i dette dokumentet.

I tillegg til de mål og ambisjoner som lå til grunn for arbeidet hadde styret en diskusjon som la visse føringer på det videre arbeidet. I styrets diskusjon fremkom det ønske om:

- Sterkere synliggjøring av forskning med særlig vekt på EU, enten gjennom forskningsrelaterte resultatindikatorer og/eller gjennom innretning/elementer i andre komponenter

- Kopling av strategi og basistildeling samt muligheter for å justere basis og prioritere omstilling
- Forenkling/avbyråkratisering (blant annet ved å minimere søknadsbaserte ordninger)

Fakultetenes behov for forutsigbarhet og stabile rammer ble også fremhevet i diskusjonen

På grunnlag av rapport fra arbeidsgruppen, behandling i universitetsstyret samt interne høringer, legges det i denne saken opp til endelig vedtak om en ny intern budsjettmodell for UiT.

Grunnmodellen med alternativer

I tråd med styrets beslutning i sak S-1/24, ligger grunnmodellen fast.

Forslag til sammensetningen av elementer som vil inngå i de ulike komponentene i grunnmodellen er beskrevet i kolonne 2 under. Alternativer til valg av nivå/vektig er omtalt under i kolonne 3:

Grunnmodell	Forslag til sammensetning og innhold i de ulike komponentene	Uavklart vektig/nivå
Særskilte og øremerkede midler	<ul style="list-style-type: none"> • UiT Talent: om lag 2-3% av inntektsrammen • Omstillingsmidler • Øremerkede rekr. stillinger (inntil 23 stillinger til årlig fordeling i sentral pool) • Sikkerhet og beredskap (krav om årlige avsetninger) • Bygg og bærekraft (krav om årlig avsetning) • Reserve (krav om årlig avsetning) 	Omstillingsmidler: 2 - 4% av inntektsrammen
Resultatmidler	Indikatorer: <ul style="list-style-type: none"> • Studiepoengproduksjon • Avlagte doktorgrader • EU-indikator (basert på inngåtte kontrakter) 	Studiepoeng: 65 % - 75% av KD-sats Antall doktorgrader: 65 % - 75% av KD-sats
Basis	<ul style="list-style-type: none"> • Bygger på 2024-rammen med de korrigeringer som følger av ny modell • Fakultetenes basis får i tillegg en toppfinansiering til forskningsvirksomheten fra midler som i dag er satt av til nøkkelfordelte rekrutterings-stillinger i sentral pool 	Samlet nivå på basis-bevilgningen avhenger av de uavklarte valgene i de to overstående komponentene

Nærmere om innhold i modellen

Særskilte og øremerkede midler:

Særskilte og øremerkede midler defineres her som midler tildelt til konkrete formål som hovedsakelig er av tidsavgrenset varighet, og som opphører når oppdraget er gjennomført. Kan i tillegg gjelde spesielle områder/tiltak hvor finansieringen ligger i institusjonenes basisbevilgning, og

hvor en bestemt bevilgning konkret skal benyttes til dette bestemte formålet. Forkommer både i det nasjonale systemet og i eksisterende intern fordelingsmodell.

I budsjettmodellen fastsettes utgangsrammer for ulike virkemiddelordninger som vedtas av styret i det årlige budsjettvedtaket.

Virkemidlene innenfor komponenten særskilte og øremerkede midler foreslås satt sammen slik:

1. UiT Talent

UiT Talent er vedtatt opprettet av styret som et sett av virkemidler som skal fremme konkurransedyktige fagmiljø og bidra til å øke UiTs eksternfinansierte virksomhet. Basert på totalkostnaden av disse tiltakene må det settes av 2-3% av den årlige inntektsrammen fra KD til UiT Talent. Dette tilsvarer ca 100-120 mill. kr beregnet ut fra UiTs 2024-ramme fra KD.

Styret må være oppmerksom på at eksisterende ordning i dagens budsjettmodell med strategiske midler er noe høyere enn avsetningen til UiT Talent. Det må derfor i en overgangsperiode etableres ordninger som sikrer finansiering av eksisterende forpliktelser, og som vil overstige den årlige rammen som fastsettes i innføringsperioden. Rektor vil komme tilbake til håndtering av disse forpliktelsene i forbindelse med behandlingen av 2025-budsjettet. Dette påvirker likevel ikke forslaget til modell.

For å unngå ressurskrevende forvaltning og rapportering har styret tidligere bedt om at ordningene i UiT Talent gjennomgås med sikte på forenklinger. Dette arbeidet gjenstår.

2. Omstillingsmidler

Midler til omstilling er et høyt prioritert virkemiddel og har gjennom hele arbeidet med ny budsjettmodell vært trukket frem som svært viktig å få på plass. Dette gjelder både økonomiske rammer i tillegg til kriterier og innretning for bruk. I sak S-4/24 vedtok styret at det skal være en mekanisme i ny budsjettmodell der en prosentandel av årlig ramme settes av til omstillingstiltak.

Med omstilling menes i denne sammenheng.

- A. Omstilling av studieporteføljen, herunder også omfordeling av midler til studieplasser (permanent eller midlertidig).
- B. Annen økonomisk omstilling knyttet til bortfall av finansiering, eller endringer i aktivitetsnivået

Behovet for omstillingsmidler er begrunnet i strategiens målsettinger og de vedtak styret har gjort om endringer i studieporteføljen. I tillegg er behovet for omstillingsmidler knyttet til forventninger om en nedgang/utflating av tildelinger over statsbudsjettet i årene som kommer slik at aktivitet må tilpasses trangere økonomiske rammer. Opptakstallene for 2023 gir også et forventet fall i studiepoengproduksjonen og en betydelig reduksjon i den resultatbaserte tildelingen til UiT fra og med 2025.

Rektor anbefaler at det utarbeides retningslinjer for bruk av omstillingsmidlene, og prinsipper/prosedyrer for skjønnsmessig regulering av basis ved endring i aktivitet/omstilling. Retningslinjene må sikre god forvaltning, men samtidig være innrettet slik at det i minst mulig grad legges opp til tungroddede søknadsbaserte ordninger (jfr. styrets føringer).

Vurderinger av *nivået* på budsjettering av omstillingsmidler og konsekvenser som følge mulig valg, kommer i avsnittet om *vurderinger* under.

3. Øremerkede/Strategiske rekrutteringsstillinger

Styret har i sak S 4/24 vedtatt å videreføre den etablerte ordningen hvor en andel rekrutteringsstillinger er tilgjengelig for øremerket (strategisk) tildeling gjennom en sentral pool. Flere av virkemidlene i UiT Talent forutsetter også at slike stillinger er tilgjengelige.

Rektor foreslår en videreføring av rekrutteringsstillinger i sentral pool, og at de øremerkede stillingene defineres med et antall på inntil 23 stillinger pr. år. Videre anbefaler rektor at midler knyttet til øvrige stillinger som i dag ligger i sentral pool (nøkkelfordelte stillinger), fordeles ut i 'spesiell' basis til fakultetene (se nedenfor).

4. Sikkerhet

Nye, skjerpede lovkrav, samt en rekke økte trusler mot UiT og UiTs verdier, gjør at det etter rektors vurdering vil være nødvendig at styret i denne strategiperioden fortsetter å bevilge øremerkede midler til tiltak som kan bedre sikkerheten. Rektor har derfor lagt opp til at det skal være et krav om avsetning til sikkerhet i UiTs nye budsjettmodell. Volumet på den årlige avsetningen bør være basert på analyser i Årsrapporten om sikkerhet, beredskap og personvern og bør endelig fastsettes i de årlige budsjettvedtakene.

5. Bygg og bærekraft

Universitetsstyret vedtok i sak S –4/24 at nåværende ordning med internhusleie skal videreføres. Interhusleien skal bl.a. dekke kostnader til såkalt verdibevarende vedlikehold. Internhusleien dekker imidlertid ikke kostnader til utvikling av bygg, for eksempel i samband med større renoveringer. Husleien tar heller ikke høyde for ekstraordnære kostnader for å møte nye miljøstandarder og krav til bærekraftige bygg.

Alderen på den store bygningsmassen UiT forvalter på vegne av staten tilsier at det i inneværende strategiperiode må settes av betydelige midler til renovering og utvikling av bærekraftige bygg. Det er naturlig at det stilles krav om dette som en del av budsjettmodellen. Midler til slike formål vil være et kontinuerlig behov, men nivået vil variere fra år til år, og bør fastsettes i samband med årlige budsjetter og behandling plandokumenter for vedlikehold og campusutvikling. Det foregår dessuten et utredningsarbeid i regi av KD og Finansdepartementet knyttet til et såkalt kapitalelement på bygg. Resultatet av denne prosessen vil kunne endre rammevilkårene UiT må forholde seg til i samband med større renoveringer og nybygg, og vil være vesentlig for hvordan det skal budsjetteres i årene som kommer. Også usikkerheten rundt denne prosessen gjør at rektor ikke ønsker å foreslå et konkret beløp for en fast avsetning til bygg og bærekraft, men styret kan legge til grunn at behovet i snitt vil være høyere enn nivået på den avsetningen på 40 millioner som man i dagens budsjettmodell har satt av til investeringsformål. Rektor vil komme tilbake til disse problemstillingene i samband med budsjettet for 2025.

Avsetningen til IKT-infrastruktur på 20 mill. i nåværende budsjettmodell, foreslås avvirket. Systemkostnader til IKT og andre formål foreslås i sin helhet realbudsjettet som en del av felleskostnadene.

6. Reserve

I eksisterende budsjettmodell inngår budsjettposten "Reserve", som har vært på om lag 10 mill kr pr år. Reserven er ment som en buffer som skal ta høyde for mindre årlige budsjettjusteringer for å unngå uforutsette kutt i enhetenes rammer, i tillegg til at midlene kan anvendes til formål som det ikke var tatt høyde for i selve budsjettvedtaket.

Rektor anbefaler at reserven opprettholdes i ny modell, og at den i utgangspunktet bør være på tilsvarende nivå som i dagens modell.

Resultatmidler:

1. Indikatorer fra nasjonalt finansieringssystem: Avlagte studiepoeng og doktorgrader

Styret har i sak S 1/24 vedtatt at UiT skal følge nasjonal modell med å videreføre resultatindikatorene for avlagte studiepoeng og antall avlagte doktorgrader (indikatoren for gjennomstrømming skal ikke benyttes). Resultatmidler gir ut fra dette uttelling etter avlagte studiepoeng og avlagte doktorgrader i det nasjonale finansieringssystemet. Komponentene har en såkalt åpen ramme. Det vil si at det fastsettes satser for ulike studiekategorier, og institusjonene får deretter direkte budsjettmessig uttelling dersom studiepoengproduksjonen øker i forhold til resultatet året før, og en reduksjon om produksjonen går ned.

I den nye interne budsjettmodellen må nivå på viderefordeling av resultatmidler vurderes, både for studiepoeng og antall doktorgrader. Alternativer som har vært vurdert i arbeidet har vært en viderefordeling på 75% av KDs satser på de tre ulike studiekategoriene¹, som er lik dagens modell, eller 65% av KDs satser (se nedenfor). Vurderinger omkring ulik innretning og konsekvenser kommer i avsnittet om *vurderinger* under.

2. EU-indikator

I tråd med innspill fra høringen og styrets signaler i møte 8.2.2024 anbefaler rektor at det settes av resultatmidler til en egen EU-indikator i lukket ramme, men at innretningen på denne endres noe sammenlignet med tilsvarende indikator i dagens system. I stedet for en regnskapsbasert modell som tar utgangspunkt i tildeling av midler fra EU to år tilbake i tid, anbefaler rektor en ordning som gir fakultetene en tildeling per innvilget prosjekt basert på siste års tildeling fra EU. Hensikten med en slik ordning er ikke bare å gi et (ytterligere) insitament for å søke midler fra EU, men også å gi en viss kompensasjon for kostnader som påløper i EU-prosjekter, men som ikke dekkes av tildelingen fra EUs Horizon-program.

Størrelsen på avsetningen til en slik EU-indikator bør i utgangspunktet være på nivå med den tildelingen som UiT mottar i resultatmidler på den nasjonale EU-indikatoren i dagens modell (75% av om lag 40 mill. kr). Styret bør vurdere om dette er et nivå som deretter skal trappes opp over tid som følge av forventninger og mål om økt ekstern finansiering/flere innvilgede prosjekt fra EU. Dette foreslås gjort i samband med fremtidige budsjettbehandlinger.

Rektor har basert på styrets diskusjon og innspill i høringsrunden vurdert om det også skal foreslås en tilsvarende NFR-indikator, men velger ikke å anbefale dette av flere grunner. For det første inneholder UiT Talent støtteordninger knyttet til NFR-søknader. For det andre er det i tildelinger fra NFR ikke en tilsvarende underdekning av prosjektkostnader som det er

i tildelinger fra EU. For det tredje vil finansieringen av en slik indikator gjøre det noe mer krevende å få til andre ønskelige prioriteringer (i og med at indikatoren ikke lenger finnes i det nasjonale finansieringssystemet).

Basis:

1. Generell basis

Basis utgjør grunnfinansiering av virksomheten, gitt i oppdrag i årlige tildelingsbrev fra KD. Basis reguleres i utgangspunktet med årlig lønns- og prisstigning, i tillegg til finansiering av nye studieplasser, tiltak og generelle rammeendringer (samt tiltak som utgår). Basis skal bl.a sikre forutsigbarhet og langsiktighet i planleggingsrammen til enhetene.

Det vil ikke i modellen bli satt et felles nivå på hvor stor andel av totalrammen som danner enhetens basisbevilgning. Jfr tidligere vedtak i universitetsstyret vil utgangspunktet for fakultetenes basis bygge på 2024-rammen med de korrigeringer som følger av ny modell og mulige aktivitetsendringer. I tillegg kan styret selvstendig vedta endringer i basis i samband med årlige budsjettvedtak.

2. Toppfinansiering av forskningsvirksomheten

Basert på tidligere utredning og styrets føringer fra diskusjonen i møte 8.2. foreslår rektor at fakultetenes basistildeling styrkes med en toppfinansiering av forskningsvirksomhet som skal benyttes til:

- a) Finansiering av rekrutteringsstillinger (stipendiat og post.doc)
- b) Andre tiltak knyttet til strategisk prioriterte forskningsmiljø/prosjekter

Rektor anbefaler videre en tettere oppfølging av denne tildelingen gjennom fastsettelse av styringsmål og resultatkrav for den enkelte enhet:

- Styringstall for antall rekrutteringsstillinger finansiert over bevilgningsøkonomien
- Måltall for det samlede antallet ph.d. kandidater (bevilgning + eksternøkonomi)
- Måltall for gjennomstrømming/gjennomføringsgrad

De institusjonelle måltallene for antallet rekrutteringsstillinger som tidligere var fastsatt av Kunnskapsdepartementet er opphevet. Hensikten er at institusjonene fritt skal kunne bestemme hvor mye midler som skal benyttes til rekrutteringsstillinger over bevilgningsøkonomien og hvordan dette skal prioriteres opp mot andre tiltak. I fastsetting av styringstallet vil behovet for slike stillinger finansiert over bevilgningsøkonomien kunne vurderes i lys av faktisk og forventet tilgang på rekrutteringsstillinger over eksternøkonomien, samt det enkelte fakultets begrunnede behov for midler til (andre) strategiske forskningssatsinger.

Toppfinansieringen skal ta utgangspunkt i de midlene som i dagens budsjettmodell er satt av til nøkkelfordelte rekrutteringsstillinger i sentral pool, og som ligger i UiTs grunnbevilgning fra KD med fratrekk for de 23 stillingene som er foreslått satt av til øremerket tildeling (se ovenfor). UiT har historisk mottatt bevilgning for i alt 356 rekrutteringsstillinger.

Rektor vil komme nærmere tilbake til detaljer om håndtering av endringene fra gammel til ny ordning, og hvilke føringer og rapporteringskrav som skal legges til grunn for fakultetenes bruk av midlene som overføres fra sentral rekrutteringspool.

Gjenstående spørsmål og vurderinger

Dersom styret slutter seg til forslagene ovenfor vil to hovedspørsmål stå igjen:

- Nivået på omstillingsmidler
- Nivået på intern viderefordeling av de resultatbaserte indikatorene for avlagte studiepoeng og doktorgrader

Basert på utredninger og tidligere diskusjoner anser rektor det som mest nærliggende å vurdere følgende alternativer:

2% av UiTs totalramme fra KD til omstilling; om lag 80 mill. kroner

4% av UiTs totalramme fra KD til omstilling; om lag 160 mill. kroner

75% av KDs satser viderefordes internt; (estimert til) om lag 750 mill. kroner

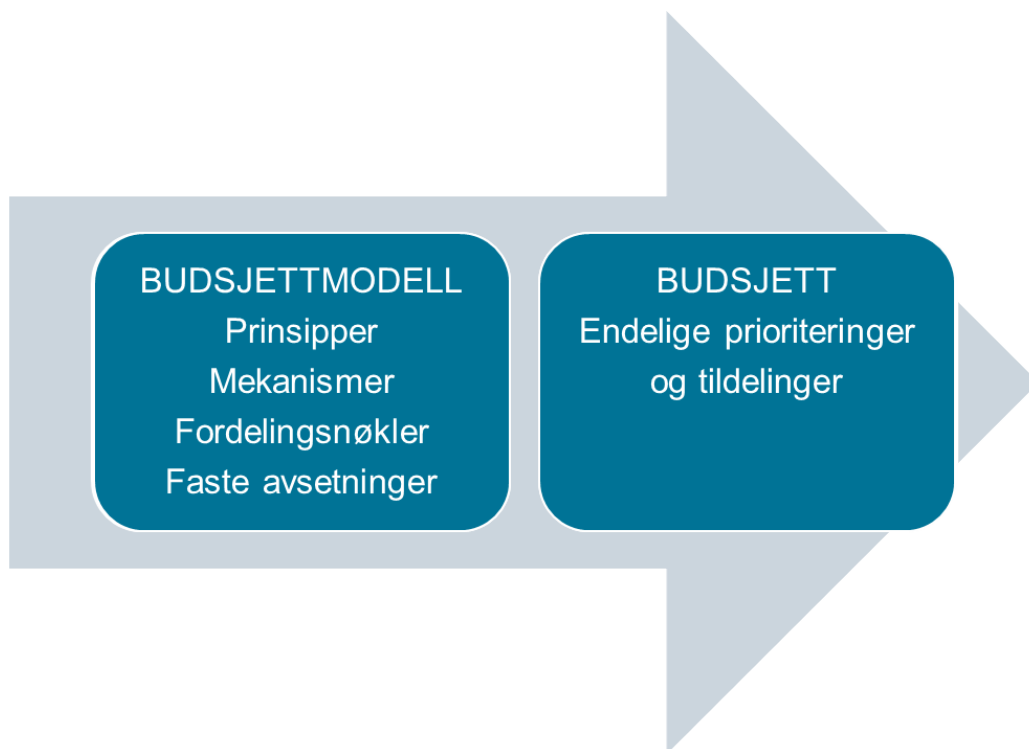
65% av KDs satser viderefordes internt; (estimert til) om lag 650 mill. kroner

Dette oppsettet er ikke ment som to sett av eksklusive alternativer. Det er naturligvis fullt mulig å sette en hvilken som helst sats mellom 2-4% og mellom 65-75% , men disse er satt opp som alternative ytterpunkter slik at det blir mulig å anslå noen økonomiske effekter og fordeler/ulempes med høy eller lav sats.

I dagens budsjettmodell er satsen for viderefordeling av resultatmidler 75%. I 2024 ga dette de resultatutsatte enhetene tilsammen 729 mill. i resultattildeling i åpen ramme. Den samlede resultattildelingen til enhetene (åpen og lukket ramme) var på 729 + 114 mil. Bortfallet av RBO-en (lukket ramme) gjør altså at den samlede resultattildelingen ligger an til å bli redusert i ny modell sammenlignet med dagens modell (også om man innfører en lokal EU-indikator).

Konsekvensene for fastsetting av både ny basis og ny samlet ramme til fakultetene vil være avhengig av valg og sammensetningen av alternativene over, samt nivå på budsjettering av tiltak i *særskilte og øremerkede midler*.

Styret må være oppmerksom på at det i vurderingene videre er snakk om virkninger av *selve endringen fra dagens til ny budsjettmodell*. Det er ikke i slike modeller, men i de årlige budsjettvedtakene at styret skal fastsette den endelige og samlede prioriteringen av ressurser. Innretningen på budsjettmodellen er kun et verktøy for å legge til rette for slike prioriteringer og å lette arbeidet med å planlegge forslag til budsjett på kort og lang sikt. Valg av budsjettmodell er ikke et forslag til budsjett for kommende år og verken kan eller bør derfor bli vurdert på linje med et budsjettforslag.

Vurderinger

Alternativer	Vurderinger av følger og mulige fordeler/ulempes
75% av KDs sats på intern videreføring - resultatindikatorene	<ul style="list-style-type: none"> • Ligger tett opp til den nasjonale modellen og viderefører i stor grad de insentivene KD har ønsket å gi institusjonene • Enhetene blir (på godt og ondt) mer resultatutsatt enn ved 65% av KDs sats • Skaper større grad av forutsigbarhet og gjør det mulig for enhetene å regne ut den samlede økonomiske effekten av forventet nedgang i studiepoengproduksjonen i god tid (2 år) gjennom framskriving av forventet inntektsramme (langtidsplanlegging) • Gir (i alle fall i teorien) et økt insentiv til å opprettholde produksjon på annet grunnlag enn utviklingen i antall studenter (f.eks gjennomføringsgrad og kvalitet)
65% av KDs sats på intern videreføring - resultatindikatorene	<ul style="list-style-type: none"> • Enhetene blir (på godt og ondt) mindre resultatutsatt enn ved 75% av KDs sats • Det større avtaket av midler (35% i stedet for 25%) kan benyttes til å prioritere/finansiere opp andre komponenter og tiltak (for eksempel omstillingsmidler), men dette avtaket vil naturligvis være resultatutsatt og bør derfor ikke benyttes på permanente forpliktelser, eller basis (ikke minst gitt det forventede fallet i studiepoengproduksjonen). • Gir (i teorien) reduserte insentiver til å opprettholde studiepoengproduksjonen på annen måte enn kun antall studenter (kvalitet og gjennomstrømming)

Avsetning av inntil 2% av inntekts-rammen til omstilling	<ul style="list-style-type: none"> • Styret vil - i et visst mon - ha tilgang på midler til omstillingstiltak, men omstilling må i større grad skje på den enkelte enhet, og/eller gjennom omfordeling mellom enhetene i de årlige budsjettvedtakene • En lav andel av midler til omstilling, vil gi mulighet for mer tildeling over basis og til andre formål enn om andelen settes høyere • Totaltildelingen til enhetene blir noe mer forutsigbar enn om man velger en høyere sats (fordi en mindre andel av budsjett-rammen fordeles ut fra skjønnsmessige vurderinger, og ikke rent mekanisk).
Avsetning av inntil 4% av inntekts-rammen til omstilling	<ul style="list-style-type: none"> • Styret er sikret at det i utgangspunktet er satt av betydelige midler til omstillingstiltak og at tiltak kan rettes direkte mot områder som ønskes prioritert av styret. • En høy andel av midler til omstilling, vil kunne gi mindre tildeling over basis enn om andelen settes lavere • Totaltildelingen til enhetene kan bli noe mindre forutsigbar (fordi en større andel fordeles ut fra skjønnsmessige vurderinger, og ikke rent mekanisk).

Ulike kombinasjoner av de nevnte alternativene er mulig og nedenfor er tre av disse forsøkt vurdert.

Valgene mellom de ulike alternativene vil ha ulike konsekvenser for fastsettingen av ny ramme (basis og resultatmidler) til enhetene.

1. Høy sats på omstilling (4%) og lav sats på viderefordeling av resultatmidler (65%)

Overordnede simuleringer og vurderinger av et slikt alternativ viser følgende konsekvenser og risikoer – med fokus på enhetenes rammer og mulighetene for å drive omstilling.

- Resultatdelen av totalrammen blir redusert relativt mye gjennom at satsen på viderefordeling er tatt ned, samt at den resultatbaserte omfordelingen har bortfalt (lukket ramme i dagens modell).
- Fordi det er et større "avtak" (35%) av resultatmidler som ikke viderefordelles direkte til enhetene, kan deler av dette avtaket bidra til å finansiere opp det høye nivået av omstillingsmidler eller andre prioriterte tiltak. Forutsetningen er at disse midlene ikke benyttes til tiltak som binder opp permanente kostnader og dermed blir sårbar for den nedgangen som vil komme i studiepoengproduksjonen (noe som i neste omgang lett vil resultere i kutt i basis).
- Styret får i utgangspunktet større muligheter for å gjennomføre omstilling og omdisponeringer fordi det settes av betydelige midler til dette formålet.
- Kombinasjonen av noe mindre forutsigbare budsjett-rammer og lavere resultattildeling til enhetene, kan medføre en risiko for økt behov for omstillingsmidler i organisasjonen, og at omstillingsmidler som var ment å skulle finansiere spesielle og prioriterte omstillingsbehov/omprioriteringer dermed må benyttes til finansiering av «ordinær aktivitet» for å opprettholde nødvendig drift. I så fall blir noe av poenget med et høyt avtak av omstillingsmidler borte. Det er ikke mulig å simulere hvor "knekkpunktet" for dette ligger (målt i % satt av til omstilling), men risikoen er helt klart høyere jo mer man beveger seg i retning 4% på en skala fra 2 – 4.

2. Lav sats på omstilling (2%) og høy sats på viderefordeling av resultatmidler (75%)

Overordnede simuleringer og vurderinger av et slikt alternativ viser følgende konsekvenser og risikoer – med fokus på enhetenes rammer og mulighetene for å drive omstilling.

- Resultatdelen av totalrammen blir høyere, men likevel redusert i forhold til dagens modell på grunn av bortfall av lukket ramme (resultatbasert omfordeling)
- Fordi nivået på omstillingsmidlene kun utgjør omlag 80 mill. kroner per år er det fullt mulig å finansiere omstillingsmekanismen innenfor UiTs totalramme uten at dette i seg selv gjør det nødvendig med reduksjoner i basis sammenlignet med dagens nivå.
- Mer forutsigbare budsjettammer og høyere resultattildeling gir økt mulighet for å planlegge endring i aktivitet og reduserer faren for fremtidige kutt i basis.
- Det blir redusert risiko for at ordinær aktivitet må finansieres over omstillingsmidler, men samtidig legges forholdene mindre til rette for aktive omstillingsprosesser og omfordeling på tvers av enhetene.
- Ved at en mindre andel av UiTs totalbudsjett bindes til omstilling, vil dette i utgangspunktet gi økt handlingsrom til andre prioriteringer
  - Totalt sett vil et slikt alternativ gjøre det enklere å opprettholde nivået på enhetenes rammer ved å øke basisdelen dersom det er ønskelig

3. Høy sats på omstilling (4%) og høy sats på viderefordeling av resultatmidler (75%)

Overordnede simuleringer og vurderinger av et slikt alternativ viser følgende konsekvenser og risikoer – med fokus på enhetenes rammer og mulighetene for å drive omstilling.

- Resultatdelen av totalrammen blir høyere, men likevel redusert i forhold til dagens modell på grunn av bortfall av lukket ramme (resultatbasert omfordeling)
- Fordi avtaket av resultatmidler som ikke direkte videreføres er lavt (25%) samtidig som prislappen på omstillingsmidlene er relativt høy (ca 160) millioner blir det ikke mulig å finansiere opp omstillingsmekanismen uten at det medfører reduksjon av nivået på midler som ellers ville gått inn i basis og finansiert virksomhet som dekkes av basis.
- Styret får i utgangspunktet større muligheter for å gjennomføre omstilling og omdisponeringer. Prioritering av omstillingsmidler kombinert med en mer resultatutsatt tildeling gir ikke bare sterke insitamenter for endring, men vil i seg selv utløse et betydelig endringsbehov i organisasjonen.
- Fordi finansieringen av omstillingsmekanismen i dette alternativet må hentes inn over basis er det stor risiko for at ordinær aktivitet må finansieres over omstillingsmidler eller at krevende kutt må gjøres i felleskostnader m.m.

Styret bes om å diskutere de ulike alternativene med utgangspunkt i vurderingene overfor.

Interne budsjettmodeller på fakultetene - føringer

Av hensyn til konsistens i organisasjonen, muligheter for samarbeid på tvers og like rammevilkår hos samme arbeidsgiver, anbefaler rektor at den samme grunnstrukturen i budsjettmodellen anvendes i den interne budsjettfordelingen fra nivå to og til instituttene på nivå 3.

Videre foreslår rektor at budsjetter på nivå 3 skal godkjennes av dekan/fakultetsstyre - på samme måte som rektor godkjenner fakultetenes budsjetter.

Forbehold

En av utfordringene med utforming av ny budsjettmodell, er at vi i dag ikke kan gjøre nøyaktige simuleringer av konsekvensene av ny modell fordi KDs innplassering av studieprogram i nye finansieringskategorier ennå ikke foreligger. En endelig fordeling basert på ny modell forutsetter at UiT har oversikt over denne innplasseringen, men rektor anser likevel at de mer prinsipielle spørsmålene som er skissert i denne saken kan diskuteres og at valg av modell kan gjøres uten at denne innplasseringen er kjent. Igjen er det avgjørende å skille modellspørsmål fra budsjettspørsmål.

Dersom Kunnskapsdepartementets innplassering av studieprogram i nye kategorier ikke blir foretatt før den foreløpige budsjettbehandlingen i juni og først vil være klar i statsbudsjettet for 2025 må det vurderes om man skal velge å vente med innføringen av ny budsjettmodell og heller legge frem forslag til budsjett for 2025 basert på nåværende modell. Rektor vil komme tilbake til dette før arbeidet med budsjettforslag for 2025 skal endelig utarbeides, senest til styremøtet i mai.